

ЛЮДИНОЗНАВЧІ СТУДІЇ
Серія «Педагогіка», 7/39 (2018), 62–72

HUMAN STUDIES
Series of «Pedagogy», 7/39 (2018), 62–72

УДК 373.3.016:003-028.31

ГІРНЯК Світлана – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання у початковій школі, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, 82100, Україна (s.girnjak10@gmail.com)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7264-0312>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/I-3030-2018>

ЛУЦІВ Світлана – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання у початковій школі, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, 82100, Україна (lutsiw@ukr.net)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-3219-7779>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/I-5194-2018>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2313-2094.7/39.140930>

Бібліографічний опис статті: Гірняк, С., & Луців, С. (2018). Теоретико-методологічні основи формування навички письма в учнів сучасної початкової школи. *Людинознавчі студії: зб. наук. праць ДДПУ імені Івана Франка. Серія «Педагогіка», 7/39, 62–72.* doi: 10.24919/2313-2094.7/39.140930.

Історія статті

Одержано: 20 травня 2018

Подано до редакції: 10 липня 2018

Прорецензовано: 17 червня 2018

Доступ он-лайн: 12 вересня 2018

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧКИ ПИСЬМА В УЧНІВ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Анотація. У статті теоретично обґрунтовано ефективність формування навичок каліграфічного письма молодших школярів під час навчання грамоти; розкрито процес впровадження і використання технології навчання каліграфічного письма на уроках української мови в 1–4-х класах; подано зразки вправ для формування каліграфічних навичок шестирічних першокласників, а також проведення каліграфічних хвилинок на уроках української мови у 2–4-х класах початкової школи; описано нетрадиційні методики підготовки руки дитини до письма, а також проблеми навчання дітей, які пишуть лівою рукою.

© Гірняк Світлана, Луців Світлана, 2018

Ключові слова: *письмо, каліграфія, графічні навички, методи навчання, каліграфічні хвилинки, початкова школа.*

Постановка проблеми. Серед проблем початкової школи однією з найбільш актуальних є формування в першокласників навички письма. Навчання письма – це складова частина загальної програми з української мови. Письмо не можна розглядати ізольовано від інших розділів, оскільки воно перебуває у тісному взаємозв'язку з навчанням читати та з розвитком усного і писемного мовлення. Від нього залежить грамотність, учнів, а в кінцевому результаті й культура писемного мовлення. Письмо здавна слугувало людству як засіб спілкування, розвитку культури. З виникненням і застосуванням письма фактично почався період документальної історії людства, позаяк стало можливим не тільки передавання інформації на відстані, а й закріплення її в часі. Проте перш ніж письмо отримало сучасний вигляд, воно пройшло довгий та складний шлях становлення і розвитку, зокрема від піктографії до сучасного літерно-звукового (алфавітного) письма.

Різноманітні галузі діяльності людини тісно пов'язані з процесом письма, умінням логічно правильно та послідовно передавати думки чітким, красивим, розбірливим почерком. Від того, наскільки люди правильно і швидко пишуть, залежить продуктивність їхньої діяльності.

Основним періодом опанування мови в першому класі є навчання грамоти, мета якого – навчити дітей читати і писати, розвивати усне та писемне мовлення. Письмо – це знакова система закріплення мовлення. Письмо вважається складним видом мовленнєвої діяльності, оскільки «писемне мовлення потребує для свого мінімального розвитку високого ступеня абстракції». Воно складається з багатьох структурних компонентів, правил і вмінь, оволодіння якими – складний і довготривалий процес для учнів. Основні групи навичок має сформувати в школярів саме вчитель початкової школи. Виконуючи це першочергове завдання, вчитель ставить перед собою мету: навчити кожного учня писати чітко, щоб написане легко читалося, а також швидко, зберігаючи графічну правильність. Оволодіння цими навичками є основою грамотного письма і гарного почерку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Удосконаленню графічних навичок письма, а також методиці каліграфії велику увагу приділяли: П. Градобаєв, В. Горбач, Ф. Греков.

Педагог О. Савченко зазначає, що навчання писати шестирічних першокласників має здійснюватися з урахуванням вікових, фізіологічних можливостей дітей, їхніх психологічних особливостей, зокрема: слабкий розвиток дрібних м'язів руки, недостатня координація рухів під час письма, низька опірність при тривалому напруженні, повільний темп,

недостатня сформованість оптичного сприйняття графічного образу, недосконалість механізмів внутрішнього планування рухів і дій, перцептивного синтезу (Савченко, 1993, с. 34).

Складність і багатоплановість дій при одночасному дотриманні декількох правил викликає в дітей напруження руки, а інколи і скованість усього тіла. Як наслідок, рука втрачає рухливість, письмо уповільнюється, а вимога вчителя писати швидше приводить до гірших, а не кращих результатів. Тому в першому півріччі для шестирічних першокласників письмо має бути повільним. Таку вимогу ставив методист А. Мовчун перед учителями, які навчали дітей 8–9-річного віку. Він радив зразу міцно закладати основи навичок письма, закріплюючи звичку до правильного сидіння (Мовчун, 2002, с. 16).

Окремі вчені вважають, що оволодіння краснописом у молодшому шкільному віці стимулює людину все життя, оскільки каліграфія сприяє оволодінню чітким гарним почерком, а це засвідчує її грамотність. Психологи доводять, що від почерку залежить характер людини.

Мета статті – розкрити теоретико-методологічні основи формування навички письма в учнів сучасної початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Одним із найголовніших завдань уроків української мови у початкових класах є формування в молодших школярів красивого, чіткого, каліграфічного й орфографічно правильного письма. Відомо, що навчити каліграфічно писати набагато важче, ніж правильно, швидко, свідомо читати. При цьому першокласник витрачає значну енергію, зусилля і швидко стомлюється, постійно напружені м'язи пальців викликають надмірне навантаження на руку.

У процесі навчання письма учням доведеться виділяти спеціальні операції і дії мовного характеру: аналіз звукового складу слова (встановлення послідовності звуків, з яких складається слово), уточнити фонемну приналежність, відмежовувати звуки від близьких за звучанням, розрізняти відтінки тощо.

Крім діяльності мовного характеру, учням потрібно зазначати мовлення буквами, тобто використовувати умовні знаки, які слугують способом закріплення (кодом) мови. Ці графічні знаки – буквене позначення звуків (фонем чи їх сполучень) – дитина спочатку читатиме (перехід від букв до вимови їх у словах), а потім і писатиме (перехід від вимовленого і почутого до букв, тобто правил орфографії). При цьому зображення знаків (букв) вимагатиме від шестирічних першокласників уявлення про той чи інший знак, бачити його і неодноразово; знати, як приступити до його накреслення (звідки розпочати писати, як закінчити), тобто які рухи необхідно провести, щоб знак вийшов таким, а не інакшим.

Під час формування графічних навичок письма, як і будь-яких навичок, у корі великих півкуль голови дитини створюються відповідні

нервові зв'язки, умовні рефлексі, асоціації між почутим, вимовленим і побаченим словом, складом, буквою. Одночасно з реагуванням на той чи той знак-символ дитина має виконати низку правил: сісти за парту відповідно до вимог гігієни; розташувати зошит, взяти ручку і тільки після цього, дивлячись на зразок, приступити до написання букви (Филь, Кутняк, & Луцив, 2017, с. 181).

Рухи під час зображення букв, складів, слів залежать від фізичного розвитку дитини, попередньої підготовки, взагалі психологічної готовності до навчання. Треба враховувати те, що в частини шестирічних дітей недостатньо розвинена права рука, пальці не можуть протягом тривалого часу виконувати необхідні рухи (Гірняк & Куртяник, 2015, с. 58).

Таким чином, процес письма складається з низки вмінь, кожне з яких вимагає спеціальних вправ для їх відпрацювання. Тому вчитель не повинен форсувати швидкість письма, не прагнути забезпечити синхронність в оволодінні тією чи тією буквою на уроках читання і письма, як це мало місце переважно в роботі з семирічними першокласниками. З цією метою запроваджується діалогічний підхід в організації педагогічного процесу. Діалогізація взаємин учителя й учня відкриває можливості для розвитку суб'єктності останнього, надання педагогічній взаємодії особистісного смислу, розгортання партнерських відносин, в яких реалізується людиноцентризм освітнього середовища (Галян, 2016, с. 34).

Проблема навчання письма першокласників завжди актуальна. До школи приходять маленькі особистості зі своїм індивідуальним розвитком. І тут, навчаючись письма, вони зустрічаються з певними проблемами.

Навчання письма однаково складний процес як для першокласника-лівші (шульги), так і правші. У першому класі навчити писати обох швидко неможливо, бо необхідні навички формуються поступово і повільно. Вони залежать від суб'єктивних і об'єктивних чинників.

Важливим є психофізіологічний стан дитини на час навчання письма: достатньо міцні м'язи всієї руки і особливо дрібні м'язи кисті, щоб утримувати ручку у рухливому стані, досконало регулювати рухи під час письма, витримувати невеликі напруження, можливість контролювати кілька дій одночасно, орієнтуватись у площинному просторі та ін.

Неготовність учня до різноспрямованих рухових дій (уперек і уздовж рядка, поворот пальців ліворуч, праворуч на чітко визначену довжину елемента) і одночасного виконання кількох гігієнічних правил письма (посадка за партою, положення зошита на парті, ручки в руці) викликає у дітей як ліворуких, так і праворуких швидко стомлюваність, і, як наслідок – загальмованість і невиразність письма. Що складніший малюнок елемента, букви, то більше викривлень він може зазнати як у дитини ліворукої, так і праворукої. Для них у письмі характерні: трем-

тячі лінії, вихід елементів за рядок, пропуск елементів букв, дописування зайвих, пропуск букв у слові, слів у реченні. У лівші ж, крім цього, частіше, ніж у правші: дзеркальність букв, письмо друкованих замість рукописних, перестановка літер, складів у слові. Такі факти вимагають від нас (учителів, батьків) відповідного ставлення до діяльності, реальної допомоги дитині (Прищепа, 2010, с. 10).

Гіпотези щодо становлення лівші чи правші – різні. На думку вчених, які займалися цим питанням, причинами є генетичні, соціальні, культурні фактори. Одностайним є те, що ліворуки і праворуки дещо відрізняються індивідуальними особливостями центральної нервової системи. У праворуких мовленнєвий центр і пов'язаний з ним центр керування рукою, що домінує, розміщені у лівій півкулі мозку, що відповідає за логічне, аналітичне мислення. У ліворуких цей центр розташований у правій півкулі, що відповідає за просторове й емоційне сприйняття довкілля. Історія знає кілька варіантів уявлень про півкульну організацію мозку (Bugman, Evans, Nunes, & Bell, 2008). Так, американський педагог І. Соньєр стверджував, що, навчаючи ліву півкулью, ви навчаєте тільки її, навчаючи праву – навчаєте весь мозок. Складається враження, що тут ідеться про дві незалежні частини органу.

Другий підхід зародився в Англії. Організація амбідекстральної культури закликала праворуких до вправлянь лівою рукою, переконуючи в тому, що це призведе до подвоєння інтелектуальних здібностей, гармонізації емоційної атмосфери у суспільстві. В основі такого підходу лежало уявлення про рівнозначність півкуль і паралелізм у їх роботі, з чого виходило, що асиметричний розподіл моторних функцій потрібно переборювати (Wong & Faltis, 2018).

Сучасні дослідження свідчать, що у більшості людей ознаки лівобічності та правобічності комбінуються по-різному, найчастіше зустрічаються люди зі змішаними профілями: наприклад, чисті правші становлять лише 25 % від загальної кількості. На сьогодні доведено, що люди без ознак лівобічності мають більшу вірогідність серцево-судинних захворювань. Люди з симетричним і лівим профілем – більшу вірогідність невротичних реакцій. Людям із симетричним профілем складно працювати там, де вимагається миттєвих реакцій (водії, пілоти та ін.). Дослідники вважають, що дітей, які мають симетричність рухів рук (амбідекстрів), варто навчати письма правою рукою (Прищепа, 2010, с. 11).

Для підвищення ефективності навчання ліворуких необхідно якомога частіше звертатися до можливостей правої півкулі, щоб повніше використовувати притаманні їй особливості: більшу швидкість і емоційність сприйняття, узагальнювання, цілісність, образність, мимовільну пам'ять. Підвищена емоційність та особливе сприйняття навколишнього простору можуть слугувати основою для реалізації творчих здібностей.

Останнім часом до школи увійшли тести, підвищився рівень абстрактності, алгоритмізації навчального, перевірного матеріалу. У результаті знизилась загальна емоційність викладання, мовлення вчителя стало сухим, зменшилась кількість яскравих виразних прикладів, надзвичайно рідко використовується ритмічність мовленнєва і музична, що активізують емоційну і мимовільну пам'ять. Інакше кажучи, активізувались механізми лівої півкулі за одночасного послаблення залучення правої півкулі. Для дітей-лівшів це створює труднощі у практичній роботі, де вони могли б задіяти інтуїцію і творчий підхід. Доречно сказати, що у дітей-лівшів переважає схильність до творчої праці, одноманітна робота їм дається гірше. Тому серед скульпторів, художників, артистів, модельєрів, спортсменів, верстатників високої кваліфікації великий відсоток ліворуких.

Не менш важливим фактором у навчанні письма ліворукого є розташування на парті зошита. Положення зошита на парті з нахилом праворуч так, щоб правий нижній кут сторінки, на якій писатимуть, був направлений на середину грудей і, за потреби, трішки зсунутий ліворуч. У міру заповнення сторінки зошит посувається вгору правою рукою. За такого положення зошита ручка в руці утримується трьома пальцями за 1,5–2 см. від кульки, щоб не закривати вже написане, і спирається переважно на мізинець і нижню частину долоні. При цьому кисть розташовується під рядком. Лікоть руки трішки звисає з парти – така вимога полегшує рух руки, це пов'язано з роботою м'язів передпліччя. За такого положення зошита нахил письма буде ліворуч. Тут відчувається, що ручку тягне рука. Якщо ж ручку штовхати вперед, то нахил письма буде праворуч, однак цей варіант більше стомлює руку, і вона закриватиме щойно написане. Якщо під час такого положення зошита спостерігається зміна у розмірі букв чи форми, вчителю варто звернути увагу на те, чи не закриває дитина написане рукою, тобто на положення кисті на парті (Прищепа, 2010, с. 12).

Уважне ставлення вчителя до особливостей розвитку ліворуких дітей та дотримання ними вказаних настанов не створить великих проблем під час навчання письма, якщо не відбудеться переучування на праву руку. Переучування лівші без попереднього обстеження лікарем часто призводить до порушення функціонального стану нервово-психічної сфери. Такий стан уже не підлягає медико-педагогічній корекції і вимагає серйозного і довготривалого лікування.

Щоб формувати та удосконалювати навички каліграфічного письма потрібно використовувати в навчанні такі **види вправ**:

1. **Підготовчі**, завданням яких є навчити дітей аналізувати графічну будову нової літери (з яких елементів вона складається), за допомо-

гою зразка з додатковими орієнтирами (стрілочками) визначити послідовність накреслення всіх складових елементів.

Підготовчі вправи спочатку виконуються у вигляді уявного письма за зразком учителя на дошці крейдою або мокрим пензликом, у повітрі, на площині парти. При цьому слід пам'ятати, що зразок уявного письма вчитель мусить давати, стоячи до класу спиною, щоб уникнути дзеркального зображення літер.

Далі виконуються вправи в зошиті за зразками букв, накресленими пунктирними лініями. Усі ці підготовчі вправи до самостійного цілісного написання літери мають дати дітям уявлення про те, де, в якому саме місці робочого рядка слід розпочинати писання, куди вести кульку ручки, в якому місці можна допустити відрив ручки від паперу, як забезпечити правильне поєднання букви з наступною.

2. **Вправи, спрямовані на вироблення ритмічного письма** в темпі, доступному для всіх учнів класу. Учитель уголос дає учням орієнтир часу, який вони мають затратити на написання літер по елементах. Наприклад, буква *і* (*ра-а-з і-і, два*), *а* (*і ра-аз і, два і*), *м* (*ра-аз і-і, два і-і, три і*). Такі вправи називаються письмом під такт.

3. **Списування з дошки**, з букваря або спеціальних індивідуальних карток друкованих літер, складів, слів і найпростіших речень. Під час списування учні можуть напівголосно проговорювати звуки, які вони позначають буквами. Це приговорювання повинно мати складовий характер. Ураховуючи те, що першокласники найчастіше пропускають букви на позначення голосних, це приговорювання може здійснюватись у такий спосіб: «Нора, перший склад *но* – пишу з буквою *о*, другий склад *ра* пишу з буквою *а*». Для запобігання помилкам на пропуск букв, які позначають збіг приголосних, доцільно вимагати від учнів приговорювання слів у такий спосіб, який відповідає первинному їх причитуванню, тобто з фіксацією, артикуляційної і на слух приголосних звуків, які стоять за межами злиття. Учні, які списують слова без помилок, можуть з дозволу вчителя писати мовчки, без приговорювання.

4. **Вибіркове списування** застосовується з метою закріплення опрацьованих літер. Таку роботу учні можуть виконувати на основі матеріалу, поданого в букварі (колонки слів), на таблиці, на дошці.

5. **Писання літер, складів і найпростіших за звуко-буквеною будовою слів під диктування**. Ці фонетико-графічні диктанти за формою проведення можуть бути попереджувальні, пояснювальні і контрольні.

6. **Запис складів і слів з пам'яті**. Учні спочатку читають склад на дошці, називають звуки (або букви), які входять до цього складу, потім він закривається, а учні записують. Після запису склад відкривається, учні звіряють записане в зошиті зі зразком, поданим на дошці рукописним шрифтом. Подібним чином виконується і запис слів з пам'яті.

7. Вправи на перевірку виконаних записів. Цьому вмінню вчитель має приділити особливо пильну увагу. Уже в період навчання грамоти учні повинні навчитися зіставляти зі зразком свої записи, виконані у процесі як списування, так і інших видів роботи з письма. Учитель показує, як потрібно здійснювати самоконтроль, промовляючи слова за складами, звіряючи їх зі зразком на дошці, у підручнику чи на картці. Від цього вміння значною мірою залежатиме грамотність учнів на наступних етапах навчання.

Висновки. Отже, протягом першого року навчання в учнів мають сформуватися технічні навички письма (уміння користуватися засобами письма, орієнтуватися на сторінці зошита та у його розліновці), графічні навички (уміння правильно зображати всі рядкові і великі літери алфавіту, здійснювати їх поєднання), а також початкові орфографічні навички (уміння записувати без пропусків і заміни літер слова, вимова і написання яких збігаються, з опорою на звуковий аналіз).

Процес навчання учнів початкової школи каліграфічного письма має ґрунтуватися на міцних науково-методичних та психологічних знаннях учителя, оскільки від рівня сформованості навичок каліграфічного письма в молодших школярів залежить ефективність здійснення мовної освіти учнів у середній школі.

До перспектив подальших досліджень належить вивчення досвіду Польщі щодо формування навичок письма в учнів початкової школи.

Література

Галян, О. (2016). Розвиток суб'єктивності школяра як орієнтир фахової підготовки майбутнього педагога. *Людинознавчі студії: зб. наук. праць ДДПУ імені Івана Франка. Серія «Педагогіка», 2/34, 30–37.* doi: [10.24919/2313-2094.2/34.92866](https://doi.org/10.24919/2313-2094.2/34.92866).

Гірняк, С., & Куртяник, Х. (2015). Сутність та особливості формування каліграфічної навички письма. *Zbiór raportów naukowych Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej Konferencji «Pedagogika. Projekty naukowe»* (Sopot, 27.02.2015–28.02.2015). (Część 2), (pp. 56–58). Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

Мовчун, А. (2002). Каліграфія та етимологія? Так, цікаво і потрібно! *Початкова школа, 1, 16–19.*

Прищеп, О. (2010). Проблеми навчання письма дітей, які пишуть лівою рукою. *Початкова школа, 5, 10–13.*

Савченко, О.Я. (1993). *Урок у початкових класах.* Київ: Освіта, 215 с.

Ушинський, К.Д. (1949). *Предисловие к 1-му изданию «Детского мира».* В К.Д. Ушинський, *Полное собрание сочинений* (Т. 1–11; Т. 5). Москва: Изд-во АПН РСФСР, 591 с.

Филь, Г.А., Кутняк, И.М., & Луцив, С.И. (2017). Формирование навыков каллиграфического письма учеников начальной школы средствами изобразительного искусства. *Непрерывное технологическое и эстетическое обра-*

зование: тенденции, достижения, проблемы: материалы III Международной научно-практической конференции. (с. 179–183). Барановичи.

Burman, D., Evans, D., Nunes, T., & Bell, D. (2008). Assessing deaf children's writing in primary school: grammar and story development. *Deafness & Education International*, 10 (2), 93–110. doi: [10.1002/dei.238](https://doi.org/10.1002/dei.238).

Wong, J.W., & Faltis, C.J. (2018). Primary School Writing. In J.I. Liontas, T. International Association and M. DelliCarpini (Eds.), *The TESOL Encyclopedia of English Language Teaching*. doi: [10.1002/9781118784235.eelt0513](https://doi.org/10.1002/9781118784235.eelt0513).

References

Halian, O. (2016). Rozvytok subiektyvnosti shkoliara yak oriyentyr fakhovoi pidhotovky maibutnoho pedahoha [Development of pupil subjectivity as a guide for the future teacher of professional education]. *Liudynoznavchi studii. Seriya «Pedahohika» – Human Studies. Series of «Pedagogy»*, 2/34, 30–37. doi: [10.24919/2313-2094.2/34.92866](https://doi.org/10.24919/2313-2094.2/34.92866) [in Ukrainian].

Hirniak, S., & Kurtianyk, Kh. (2015). Sutnist ta osoblyvosti formuvannia kalihrafichnoi navychky pysma [Essence and peculiarities of formation of calligraphic writing skills]. *Zbiór raportów naukowych Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej Konferencji «Pedagogika. Projekty naukowe» – A collection of scientific reports of the International Scientific and Practical Conference «Pedagogy. Scientific projects»* (Sopot, 27.02.2015–28.02.2015). (Pt. 2), (pp. 56–58). Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour» [in Ukrainian].

Movchun, A. (2002). Kalihrafiia ta etymolohiia? Tak, tsikavo i potribno! [Calligraphy and etymology? Yes, it's interesting and necessary!]. *Pochatkova shkola – Primary school*, 1, 16–19 [in Ukrainian].

Pryshchepa, O. (2010). Problemy navchannia pysma ditei, yaki pyshut livoiu rukoiu [Problems of writing letters to children who write with their left hand]. *Pochatkova shkola – Primary school*, 5, 10–13 [in Ukrainian].

Savchenko, O.Ya. (1993). *Urok u pochatkovykh klasakh [Lesson in Elementary Classes: Educational Manual]*. Kyiv: Osvita [in Ukrainian].

Ushinskii, K.D. (1949). Predislovie k 1-mu izdaniuu «Detskogo mira» [Preface to the first edition of the «Children's World»]. In K.D. Ushinskii, *Polnoe sobranie sochinenii – Full composition of writings* (Vols. 1–11; Vol. 5). Moscow: APN RSFSR [in Russian].

Fil, G.A., Kutniak, I.M., & Lutciw, S.I. (2017). Formirovanie navykov kalligraficheskogo pisma uchenikov nachalnoi shkoly sredstvami izobrazitel'nogo iskusstva [Forming the skills of calligraphic writing of primary school students with means of fine arts]. *Nepreryvnoe tekhnologicheskoe i esteticheskoe obrazovanie: tendentsii, dostizheniia, problemy: materialy III Mezhdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferentsii – Continuous technological and aesthetic education: trends, achievements, problems: Proceedings of the III International Scientific and Practical Conference*. (pp. 179–183). Baranovichy [in Belarus].

Burman, D., Evans, D., Nunes, T., & Bell, D. (2008). Assessing deaf children's writing in primary school: grammar and story development. *Deafness & Education International*, 10 (2), 93–110. doi: [10.1002/dei.238](https://doi.org/10.1002/dei.238) [in English].

Wong, J.W., & Faltis, C.J. (2018). Primary School Writing. In J.I. Lontas, T. International Association and M. DelliCarpini (Eds.), *The TESOL Encyclopedia of English Language Teaching*. doi: [10.1002/9781118784235.eelt0513](https://doi.org/10.1002/9781118784235.eelt0513) [in English].

HIRNYAK Svitlana – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Philological Sciences and Techniques of Teaching in Elementary School Department, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Ivan Franko str., 24, Drohobych, 82100, Ukraine (s.girnjak10@gmail.com)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7264-0312>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/I-3030-2018>

LUTSIV Svitlana – Candidate of Philological Sciences, associate professor of the Philological Sciences and Techniques of Teaching in Elementary School Department, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Ivan Franko str., 24, Drohobych, 82100, Ukraine (lutsiv@ukr.net)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-3219-7779>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/I-5194-2018>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2313-2094.7/39.140930>

To cite this article: Hirnyak, S., & Lutsiv, S. (2018). Teoretyko-metodolohichni osnovy formuvannia navychky pysma v uchniv suchasnoi pochatkovoï shkoly [Theoretical-methodological bases of formation of hand-writing in schoolers of the modern elementary school]. *Liudynoznavchi studii. Seriya «Pedahohika» – Human Studies. Series of «Pedagogy»*, 7/39, 62–72. doi: 10.24919/2313-2094.7/39.140930 [in Ukrainian].

Article history

Received: 20 May 2018

Accepted: 10 July 2018

Received in revised form: 17 June 2018

Available online: 12 September 2018

THEORETICAL-METHODOLOGICAL BASES OF FORMATION OF HAND-WRITING IN SCHOOLERS OF THE MODERN ELEMENTARY SCHOOL

Abstract. The article analyzes and generalizes methodological, psychological, hygienic features teaching writing; the basic methods of teaching first-graders writing; unconventional methods of preparing the child for hand writing. It proposes the system of exercises to build calligraphic skills and first-six-year guidelines for the conduct of calligraphic minutes at the Ukrainian lessons in 2–4 classes of primary school; experimentally tested the effectiveness of the skills calligraphic writing of elementary school students.

The purpose of the article is to reveal theoretical and methodological foundations of writing skills among students of modern elementary school. One of the main tasks of the Ukrainian language lessons in elementary classes is the formation of a beautiful, precise, calligraphic and spelling-friendly letter from the junior pupils. Learning to write six-year first-graders should be made taking into account age, physiological capabilities of children, and their

psychological features. The process of writing consists of a number of skills. The problem of writing first-graders is always relevant. In order to increase the effectiveness of left-handed training, the right side of the right hemisphere should be addressed as often as possible in order to better utilize the peculiarities inherent to it. The attitude of the teacher towards the development of the left-handed children and the observance of these guidelines will not cause great problems while studying the letter if there is no right-handed retraining. Conversion of the left arm without a preliminary examination by the doctor often leads to a violation of the functional state of the neuro-psychic sphere. Such a condition is no longer subject to medical-pedagogical correction and requires serious and long-lasting treatment.

The process of teaching children of calligraphic writing should be based on strong teacher's scientific, methodological and psychological knowledge, since the effectiveness of the language education of students in the secondary school depends on the level of formation of the skills of calligraphy writing in junior pupils.

Keywords: writing, calligraphy, graphic skills, methods of studies, calligraphic minutes, elementary school.

Acknowledgments. Sincere thanks to the rector of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Prof. Nadiya Skotna.

Funding. The author received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.